

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

จากตัวแปรทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ ได้มีการทำการศึกษาย่างแพร่หลายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้หันมาสนใจอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศของประเทศของตนเพิ่มมากขึ้นเพราะในทางทฤษฎีแล้วเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงก็จะมีผลทำให้การค้าระหว่างประเทศของประเทศมีการเปลี่ยนแปลง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ทำการค้าระหว่างประเทศกับประเทศอื่นมาเป็นเวลาช้านาน จึงควรทำการศึกษว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของไทยจะมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศของไทยอย่างไร

ในการศึกษาที่เกี่ยวกับผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยในครั้งนี้ได้ใช้ ข้อมูลเป็นรายไตรมาส คือ เริ่มตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2535 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี 2539 โดยในการศึกษานั้น อาศัยสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญของไทย 3 ชนิด คือ ข้าว ยางพารา กุ้ง ที่ส่งไปขายยังประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่นมาทำการศึกษา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ คือ ความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนในเงินบาทมีผลกระทบต่อปริมาณการส่งออก ข้าว ยางพารา และกุ้ง ที่ส่งไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น ในทิศทางที่แตกต่างกัน คือ ข้าว และยางพารา ที่ส่งไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาในระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี 2535-2539 นั้น ความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนในเงินบาทมีผลทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกานำเข้าข้าว และยางพารา จากประเทศไทยลดลงแต่สินค้ากุ้งนั้น ความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนในเงินบาทไม่มีผลต่อปริมาณการส่งออก กุ้ง จากประเทศไทยไปประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนในประเทศญี่ปุ่น ความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนในเงินบาทมีผลต่อปริมาณการส่งออก ข้าว และกุ้ง จากประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ในระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมา ตั้งแต่ ปี 2535-2539 แต่สินค้า ยางพารา นั้นความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนในเงินบาทไม่มีผลต่อปริมาณการส่งออก ยางพาราจากประเทศไทยไปประเทศญี่ปุ่น

จากผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนหรือความไม่มีเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนถ้าเพิ่มมากขึ้นแล้วจะส่งผลทำให้ประเทศไทยส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญได้ลดลงดังนั้นเมื่อประเทศไทยสามารถทำให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีความเสี่ยงลดลงหรือมีเสถียรภาพมากขึ้นแล้วก็จะส่งผลทำให้ประเทศไทยมีความสามารถที่จะส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทยได้เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะสินค้า ข้าว ยางพารา และกุ้ง ที่ส่งไปขายยังประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น

นอกเหนือจากตัวแปรที่เกี่ยวกับความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีผลต่อปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทยที่ส่งไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญ (ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น) แล้วก็ยังมิตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อกรส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทย เช่น ต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ยในการผลิตสินค้าที่ใช้ ข้าว ยางพารา กุ้ง เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น รายได้ประชาชาติ (GNP) ของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น ราคาส่งออกข้าว ยางพารา กุ้ง ของไทยที่ส่งไปขายยังประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาอย่างยิ่งตัวแปรทางด้านราคาส่งออกผลการศึกษพบอีกว่าเมื่อราคาส่งออกในสินค้า ข้าว ยางพารา กุ้ง เพิ่มสูงขึ้นแล้ว จะมีผลทำให้ปริมาณการส่งออก ข้าว ยางพารา กุ้ง ที่ส่งไปยัง ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นลดลง ส่วนตัวแปรอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ไม่ค่อยจะมีผลต่อปริมาณการส่งออก ข้าว ยางพารา กุ้ง จากประเทศไทย ไปประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นมากนัก

6.2 ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาในช่วงที่ประเทศไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบเชื่อมโยงค่าเงินบาทไว้กับ เงินสกุลที่สำคัญหลายสกุล (ระบบ "ตะกร้าเงิน") การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนจึงมีการเปลี่ยนแปลงไม่ค่อยมากนักแต่ผลการศึกษายังคงย้ำว่า ความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนในเงินบาทเมื่อเทียบกับเงินสกุลที่สำคัญมีผลทำให้การส่งออกของประเทศไทยในสินค้าเกษตรที่สำคัญบางชนิดมีปริมาณการส่งออกที่ลดลง และปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือความไม่มีเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน มีปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การไหลเข้าออกของเงินทุน

เมื่อดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศขาดดุลวิธีการหนึ่งที่จะแก้ไขการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดคือการนำเอาบัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศมาช่วยปิดการขาดดุลที่เกิดขึ้นหรือไม่ก็แก้ไขโดยการให้มีการไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศซึ่งการไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศมีอยู่ด้วยกัน 2 แบบคือการไหลเข้าของเงินทุนโดยผ่านการกู้เงินและการไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศโดยการที่ต่างประเทศนำเงินมาลงทุนในประเทศ การไหลเข้าของเงินทุนเหล่านี้จะมีผลต่ออัตราดอกเบี้ยภายในประเทศคือ อัตราดอกเบี้ย ภายในประเทศจะมีการปรับตัวขึ้นลงอย่างไม่มีเสถียรภาพเมื่ออัตราดอกเบี้ยปรับตัวขึ้นลงอย่างไม่มีเสถียรภาพก็จะส่งผลทำให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีเสถียรภาพมากขึ้น (ดูภาคผนวก ก) เช่นกัน

2. ความแปรปรวนของอัตราเงินเฟ้อ

ตามทฤษฎี Purchasing power parity ได้ให้แนวคิดบอกว่าสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อภายในประเทศ (p^{\wedge}) จะเท่ากับกับสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน (e^{\wedge}) บวกกับสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อ ($p^{*\wedge}$) ในประเทศคู่ค้าของตน

$$p^{\wedge} = e^{\wedge} + p^{*\wedge}$$

$$e^{\wedge} = p^{\wedge} - p^{*\wedge}$$

ดังนั้น เมื่อ p^{\wedge} และ $p^{*\wedge}$ (อัตราเงินเฟ้อภายในประเทศและอัตราเงินเฟ้อในประเทศคู่ค้าของตน) มีการเปลี่ยนแปลงก็จะมีผลทำให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงถ้าอัตราเงินเฟ้อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีเสถียรภาพก็จะส่งผลทำให้อัตราแลกเปลี่ยนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีเสถียรภาพด้วยเช่นกัน

3. ความแปรปรวนของอัตราดอกเบี้ย

ตามทฤษฎี Interest Rate Parity ได้ให้แนวคิดว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศ (Domestic Interest rate (i)) จะเท่ากันกับการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยของต่างประเทศ (Foreign Interest rate (i^*)) ซึ่งทั้งสองประเทศ ต้องเป็นประเทศที่ทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจต่อกันและกันบวกกับการเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ยคาดหวังของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในอนาคต (X) และเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นจึงสามารถแสดงได้ดังสมการ ข้างล่างนี้

$$i = i^* + X$$

โดยที่ $X = (e^* - e) / e$

X = ค่าเฉลี่ยคาดหวังของอัตราแลกเปลี่ยนในอนาคต

e = อัตราแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นจริง ณ เวลาปัจจุบัน

e^* = ค่าคาดหวังของอัตราแลกเปลี่ยนในอนาคต

ดังนั้น

$$X = i - i^*$$

จะเห็นได้ว่า ส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศ (i) กับอัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศ (i^*) จะมีผลต่อ

การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในอนาคต (X) ดังนั้นเมื่ออัตราดอกเบี้ยภายในประเทศไม่มีเสถียรภาพหรืออัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศ (ต้องเป็นประเทศที่ทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจจะระหว่างกัน) ไม่มีเสถียรภาพก็จะมีผลทำให้อัตราแลกเปลี่ยนในอนาคตไม่มีเสถียรภาพซึ่งจะเกิดความเสี่ยงในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเกิดขึ้นได้

4. ทักษะของผู้เข้าร่วมตลาดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

ทัศนคติของผู้เข้าร่วมตลาดเงินตราต่างประเทศถือได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีเสถียรภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะการณ์ที่ตลาดมีความผันผวนสูง อันเนื่องมาจากความไม่แน่นอนของภาวะเศรษฐกิจ หรือความไม่แน่นอนของรัฐบาลในด้านการวางนโยบายที่ไม่ชัดเจนในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจต่างๆก็จะส่งผลทำให้ผู้เข้าร่วมตลาดมีทัศนคติที่ไม่แน่นอนเกิดขึ้น ในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อต่างๆ ก็จะมีผลต่อทัศนคติของผู้เข้าร่วมตลาดได้ด้วยเช่นกัน เช่น "ข่าวลือ" ต่างๆ ก็จะมีผลทำให้ผู้เข้าร่วมในตลาดมีทัศนคติที่ไม่แน่นอนเกิดขึ้นในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ

5. นโยบายการเข้าแทรกแซงของธนาคารกลางของประเทศ

การเข้าแทรกแซงของธนาคารกลางในตลาดเงินตราต่างประเทศก็จะมีผลทำให้อัตราแลกเปลี่ยน มีการเปลี่ยนแปลงได้โดยการที่ธนาคารกลางได้เข้ามาซื้อเงินสกุลของตนที่ไม่มีเสถียรภาพให้มีเสถียรภาพมากขึ้น นโยบายของธนาคารกลางโดยส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนของตนมีเสถียรภาพแต่บางครั้งผลของนโยบายไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควรจึงทำให้อัตราแลกเปลี่ยนยังคงพบกับปัญหาการขาดเสถียรภาพ เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนขาดเสถียรภาพ ความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนก็จะมีเพิ่มสูงขึ้นตามมา ดังนั้น การใช้นโยบายของธนาคารกลางที่เข้าแทรกแซงในตลาดเงินตราต่างประเทศต้องมีการระมัดระวังผลที่เกิดขึ้นว่าจะ

สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายได้หรือไม่เพราะถ้าไม่บรรลุวัตถุประสงค์แล้วผลที่ได้รับจากการเข้าแทรกแซงของธนาคารกลางอาจนำมาสู่ผลเสียต่อตลาดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมากกว่าผลดี ก็ได้

จากปัจจัยที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นที่มีผลต่อความไม่มีเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ถ้ารัฐบาลมีนโยบายที่จะควบคุมปัจจัยต่างๆเหล่านี้ เช่น อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ การขาดดุลการชำระเงิน ข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อตลาดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและควบคุมการดำเนินการของธนาคารกลางที่เข้าแทรกแซงในตลาดเงินตราแล้วความไม่มีเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนก็จะค่อยๆ ปรับมาสู่อัตราแลกเปลี่ยนที่มีเสถียรภาพมากขึ้นซึ่งความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนก็จะมีลดน้อยลงไป เมื่อความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนลดลงปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทยที่ส่งไปขายยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญ เช่น ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกาที่จะมีแนวโน้มการส่งออกในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นก็จะเป็นผลดีต่อการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยต่อไปควรมีการทำการการศึกษาต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่ประเทศไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว (Managed Floating) เพราะอัตราแลกเปลี่ยนในช่วง Managed Floating จะมีความแปรปรวนหรือยืดหยุ่นมากกว่าในช่วงที่ประเทศไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบระบบ "ตะกร้าเงิน" ผลการศึกษาที่ได้ในช่วงเวลาดังกล่าวอาจให้ผลการศึกษาที่ดีกว่าการศึกษาในช่วงเวลาที่อัตราแลกเปลี่ยนของไทยยังไม่ปล่อยลอยตัว

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการขยายชนิดของสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทยเพิ่มมากขึ้น เช่น มันสำปะหลัง น้ำตาล ข้าวโพด ฯลฯ ที่จัดว่าเป็นสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญของไทยผลการศึกษาที่ได้รับก็จะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายที่ช่วยส่งเสริมการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทยให้มีการส่งออกในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น